

Recensie: De dokter ★★★★1/2****1/2

Stadsschouwburg Amsterdam
zondag 12 september 2021

foto © Dim Balsem

Recensie:

Hoe langer je er over nadenkt nadat je De dokter, de jongste voorstelling van de Britse regisseur Robert Icke voor ITA, gezien hebt, hoe beter je de productie en de tekst vindt. Icke nam als basis Professor Bernhardt van Arthur Schnitzler, bewerkte die tekst zeer vrij en maakt die hyper actueel. De publieke opinie staat hier lijnrecht tegenover de medische wereld, de wetenschap. Net na enkele lockdowns door de coronacrisis hebben burgers het gehad met de laatste vrijheidsbeperkingen. Ook in de dokter komt dat spanningsveld naar voor, maar dan wanneer uitlekt dat een joodse arts een katholieke priester (Bart Slegers die zijn personage in het begin van de voorstelling tussen assertief en intimiderend neerzet) geen toegang heeft gegeven om aan de veertienjarige Emily de laatste sacramenten toe te dienen voor die stierf aan een bloedvergiftiging nadat ze thuis zelf abortus pleegde. Haar ouders waren onbereikbaar op dat moment en de arts wist niet of het meisje gedoopt was.

Hoewel het gerenommeerde Elizabeth-instituut gespecialiseerd is in alzheimer, nam Ruth Wolff (Janni Goslinga), die er de leiding heeft, het meisje op. Later zal blijken dat Ruth zelf ook abortus heeft gepleegd wat haar beslissing heeft beïnvloed. Icke zoomt in het eerste bedrijf uitsluitend in hoe het instituut dat als elitair beschouwd wordt door de gulle fondsen van donateurs die het ontvangt steeds meer in nauwe schoentjes terecht komt. Hoewel het team met Rebecca Roberts (Iris Amber Stenger) een pr-vrouw onder hun rangen heeft, gaat het niet over tot een schuldbekentenis, tot sorry zeggen. Liever zwijgen ze dan over te gaan in goeie crisiscommunicatie van het genre (we know, we care, we do).

Ze steken de zaak dus liever in de doofpot. Het gevolg is dan ook dat na enkele dagen een petitie tegen de gang van zaken viraal gaat en het instituut in een crisis belandt die niet meer te beheersen valt. Want niet alleen Ruths beslissing moet eraan geloven, ook het aanwervingsbeleid (65% vrouwen telt het instituut) wordt in vraag gesteld, alsook of er geen religieuze en raciale redenen mee hebben gespeeld en spelen als er een vacature open staat.

Ruth is namelijk een seculiere Joodse. De priester katholiek én “ zo vernemen we pas na een tijdje “ zwart (Icke heeft dus blind gecast n.v.d.r.). Ook de man-vrouw tegenstelling zou meegespeeld kunnen hebben. Ruth blijft in haar grote gelijk geloven tot haar positie niet langer houdbaar is, drie leden van de raad van bestuur zich hebben teruggetrokken en de anderen haar weggestemd hebben. Een snel opvliegende Rogier Hartman (Maria Kraakman) zal het instituut ad interim leiden. Ruth kan nog aanblijven als arts en hoofd van haar afdeling maar niet veel later zal ook het voortschrijdend inzicht komen dat ook dat geen goed idee is. Ze neemt dan maar verlof tot ze geslachtofferd en tien jaar geschorst wordt.

Het geniale aan de dokter is dat Wolff al vroeg in de voorstelling stelt dat zo lang ze haar waterkoker hoort, weet dat ze leeft. Die waterkoker staat de ganse tijd ook op de tafel van een verder anoniem en cleane vergaderruimte die op een ronddraaiend podiumelement staat voor een moderne houten muur in de vorm van een halve cirkel met frontaal en centraal twee grote schuifdeuren. De waterkoker refereert trouwens ook naar de ganse opbouw van het stuk. Icke neemt zijn tijd om het conflict dat al vroeg in de voorstelling te zien is bijna tot aan het kookpunt te brengen. Net na de pauze volgt dan de grandioze uitbarsting. Maar niet alleen die vorm bewandelt hij, ook legt ie de link met de klassieke volksvertelling met een slechterik, een heks, die

het moet bekopen om zo tot een loutering te bekomen van de massa. Verder duikt in de voorstelling het religieuze thema ook meermaals op met verwijzingen naar Jezus, David en Goliath, de kruisiging, het offer – maar ook het misbruik in de kerk en het antisemitisme (refererend naar de jaren '40) wordt aangehaald

Daarnaast trekt Icke ook nog eens de kaart van de taal. Hoewel Ruths woordenschat veel rijker is dan dat van jongeren 'Ik doe geen thee of koffie', ook qua uitdrukkingen, en stijffiguren zoals ironie ('Ik vermoed dat ik u maar beter binnen kan laten nu?'), letterlijk en figuurlijk – en zij zich zo meermaals als meerdere, ja zelfs aanvankelijk wat ongenaakbaar voordoet ('Ik voer deze discussie niet voor een publiek'), zal zij er niet in slagen om zich naar behoren te verdedigen tegenover de stroom aan kritische vragen ('Wilt u op al uw vragen een antwoord of is uw vraag retorisch?') van de jonge, woke generatie ook omdat ze er niet op voorbereid is. Haar onvermogen om zichzelf in vraag te stellen, haar wil om haar grote gelijk te halen waarbij ze ook ronduit liegt ('Wij verdelen onze mensen niet in groepen' terwijl ze zelf thuis een pot met rijst labelt n.v.d.r.), haar onwil om zich te verontschuldigen, mee te willen veranderen, zich aan te passen aan een veranderende tijdsgeest en een zekere elitaire dedain ten opzichte van een jongere generatie ('Ik was erbij met de maanlanding u niet') van haar af te gooien doen haar dan ook finaal de das om.

Icke maakt zo van De dokter een voorstelling die veel verder gaat dan een verhaal over een professionele (inschattings)fout en de gevolgen daarvan. Dat is hier slechts een klein genestertje die uiteindelijk zowel Ruth als het instituut onder zware druk zet en het debat open trekt, alsook de thematiek van deze voorstelling die over ons (on)vermogen gaat om ons aan te passen aan een sterk veranderende samenleving met al haar gevoeligheden die het meedraagt uit het verleden (racisme, fascisme, kolonialisme, antisemitisme, paternalisme –) en die ook in onze taal gekropen is ('Iemand zwart maken' ...) Het is ook een lesje in nederigheid dat iemand die de top is in haar vakgebied zich zo onaantastbaar voelt en gedraagt, uiteindelijk wordt neergehaald ook omdat ze niet volledig open kaart wil spelen met wie ze werkelijk is. Daarbij kiest ze liever dan lessen te trekken uit het eigen falen en zich te veranderen om dat niet te doen wat haar een ultiem tragisch figuur maakt in deze huidige tijd: 'Het is voorbij als je lichaam koud is'.

De dokter is dus geniaal, komisch bij momenten, maar ook scherp en kritisch ten opzichte van zij die het allemaal denken (beter) te weten alsook over de clash der meningen, de steeds grotere polarisering en focus op 'perceptie' in onze samenleving die (ooit) haar catharsis vindt in berusting. Het is aan de jonge generatie die alles in vraag durft stellen om ons het vuur na aan de schenen te blijven leggen.

< Bert Hertogs >

Deze recensie werd mede mogelijk dankzij Thalys.

Wist je dat? – Thalys al meer dan 20 jaar de culturen en economie – van haar 4 Europese bestemmingen verbindt? In 2019 vervoerde Thalys 7,85 miljoen passagiers. – Het met de rode hogesnelheidstrein slechts 1 u.22 minuten duurt om Parijs vanuit Brussel te bereiken? Voor Keulen is dat 1u.47 en Amsterdam bereik je in 1u51. – sinds januari 2020 alle Thalys-treinen voorzien worden van 100% groene stroom uit windmolenparken en fotovoltaïsche zonnepanelen in Europa. – als pionier in de digitale ervaring Thalys een uitzonderlijke reiservaring en service aan boord biedt? – Thalys sinds 2015 een volwaardige spoorwegmaatschappij met NMBS en SNCF als aandeelhouders is?

Meer weten over Thalys? Bezoek de site op thalys.com

Credits

tekst en regie Robert Icke zeer vrij bewerkt naar Professor Bernhardi van Arthur Schnitzler vertaling Aus Greidanus jr. scenografie en kostuumontwerp Hildegard Bechtler lichtontwerp Natasha Chivers geluidsontwerp en compositie Tom Gibbons original producer Almeida Theater

met Joy Delima, Janni Goslinga, Aus Greidanus jr., Maria Kraakman, Ilke Paddenburg, Bart Slegers, Nadia Amin, Sam Ghilane, Nina de Jong (muzikant), Dewi Reijs, Iris Amber Stenger, Farida van den Stoom

Rolverdeling

Joy Delima â€“ Esther Colland Janni Goslinga â€“ Ruth Wolff Aus Greidanus jr. â€“ Paul Menken Maria Kraakman â€“ Rogier Hartman Ilke Paddenburg â€“ Sam Bart Slegers â€“ priester, vader Nadia Amin â€“ Charlie Sam Ghilane â€“ co-assistent Nina de Jong â€“ muzikant Dewi Reijs â€“ Jemima Flint Iris Amber Stenger â€“ Rebecca Roberts Farida van den Stoom â€“ Brian Cyprian